

– по-широки и по-твърди.

Музикантите сами си правят *писките*. Кавракировски зурнаджия разказва, че бере тръстиката от местност близо до Кономлади, като най-подходящо време за това е пролетта (март, април), защото след зимните студове и снегове тръстиката е по-устойчива на влага и е годна за използване от свирачите: “Те се берат през пролетта – тръските. Требе да ударат дъждове, да ударат снегове, слани – да изгори това. Таа писка да може да се фиментира. Като я земеш тука да я туриш – а не като я слагаш малко на влага зеленее и почне въздух” [Д.К., 10/2001, с. 34]. През пролетта зурнаджията бере “около сто парчета”, но не всички се оказват сполучливи: “тия сто тръски десет излезат сполучливи, другите ги фърлям”. Ако тръстиката е добра, от едно стъбло могат да се направят седем-осем *писки*, ако не е – от десет стъбла излиза една *писка*. Запитан как познава дали тръстиката е добра или не за изработване на *писки*, зурнаджията дава следното обяснение: “Оно си личи. Нали ги пробваме тука. (Аз не мога да разбера. По какво си личи?) Тя си показва. Тя си свири леко и отговара. А щом не отговара и като змия почне да засъска така – прави сък-сък – не е добра” [Д.К., 10/2001, с. 39].

Разложки зурнаджия обяснява, че *писките* се правят от тръстика, но трябва да се търси “по-хубава” и оттам да се бере. Правенето им е “мудна” работа, защото трудно се намира хубава тръстика за тях и не всеки разбира от кой материал стават добри *писки*. Подходящ сезон за бране на тръстика е зимата: “Когато стегне студа. Кога ги изгори студа, е тогава стават сухи. И стават по-хубави *писките*, кога са изсъхнали хубаво” [Б., с. 7].

В Гоцеделчевско наричат *писката сипси* (по турски), също и *камиш* (от турското название на материала). Тръстиката (*камишът*) расте по блатата. Зурнаджиите вземат само корена. Мокрят го и го изстъргват отвън, след което изстъргват и кожицата отвътре [АИИ БАН Папка 265/№4757]. По наши теренни материали днес в Гоцеделчевско *писките* се правят от корена на “дива тръстика”. Тя трябва да има “папури отгоре”, материалът се събира, когато “пуска като метличка нещо”. Сезонът няма значение. Свирачите изкопават *жилите* (корените) и ги сушат. Когато изсъхнат, режат необходимата част и обелват кожичката отвън и отвътре. Оформят *писките* с ножче. Зурнаджии от Гоце Делчев, Дъбница, Дебрен, Гърмен се снабдяват с материал за *писки* от местността “Ормана” край река Места. Събраните и изсушени корени могат да се съхраняват по няколко години като годен материал за *писки* [Ч., с. 8-9; Ю., с. 20].

При изработването на *писките* зурнаджиите използват обикновено джобно ножче, с което “дялят тръската” (обелват я) и след като стане мека, я огъват: “Делкам и ги вмеквам, чиним ги. Вътре има кошуля, изкарва се тая кошулькя” [Д.К., 10/2001, с. 40]. Следва поставянето на *писката* в *канела*, наричано “настройване на *писката*” – музикантът трябва да прецени каква част от *писката* трябва да влезе в *пискуна*.

Преди всяко свирене и при необходимост по време на свиренето зурнаджиите “отварят *писката*” – тя трябва да се навлажни в устата (свирачът казва: “целувам *писката*”). Ако *писките* се затворят (запушат), поправят се с шилото (*иглата, чисталката*), закачено на *чапраза*. Според зурнаджии износването на *писката* се усеща по тона: “Щом не отговара, инструмента не е добър – може да е от *писката*”. Гоцеделчевски музиканти твърдят, че техните *писки* са по-издръжливи – “ако е хубава, издържа седмица, месец” [Ч., с. 9]. Според петрички музиканти обикновено една